

Kronikk**Forebygging av plagiat**

Elektroniske verktøy mot plagiat har en rekke begrensninger, skriver Ole Bjørn Rekdal.

Ole Bjørn Rekdal
førsteamanuensis, Høgskolen i
Bergen

Fredag 08. juli 2011
kl. 05:00

I artikkelen [Plagiat og forebygging: Går vi over bekken etter vann? \(pdf\) \(UNIPED, 2/2011\)](#) rettes et kritisk blikk mot naivitet og overdreven entusiasme knyttet til forventninger om hva plagiatkontrollprogrammer kan utrette. Slike verktøy har en rekke begrensninger i rekkevidde, og tiltroen til dem kan gå på bekostning av forebyggende tiltak i forhold til problemet.

Enkle tiltak som er blitt gjennomført ved Institutt for videreutdanning ved Høgskolen i Bergen kan synes å ha hatt effekt, og det enkleste av dem alle er å kreve at studentene skal følge grunnleggende prinsipper for god kildebruk når de skriver oppgavene sine.

Mange av studentene ved instituttet kommer fra ulike utdanninger, institusjoner og fagmiljø hvor dette tydeligvis ikke har vært noen selvfølge. Det foreligger åpenbart stor variasjon innen høyere utdanning med hensyn til hvor stor vekt som legges på god henvisningsteknikk, og etterprøvarhet og kvalitetskontroll av kilder.

Når viktigheten av å tilstrebe bruk av primærkilder understrekes, og det kreves at kildehenvisninger skal være korrekte, nøyaktige og fullstendige nok til at en leser kan finne fram til, og ikke minst i, kildene som er brukt, er hensikten først og fremst å heve kvaliteten på arbeidene som studentene ved instituttet leverer.

Dette kan også hjelpe studentene til å arbeide mer systematisk med kunnskapen de anskaffer seg. Når de følger slike oppfordringer og krav får man ikke bare sensorer som er fornøyde med kildebruken, men også studenter som klarer å finne tilbake i kildene som de selv har brukt. Det siste kan være nyttig for de som måtte ha tid og interesse for å kvalitetssikre sine egne arbeider, eller som på et senere tidspunkt vil fordype seg videre i temaet sitt.

Dette er naturligvis ikke noe nytt. God og redelig kildebruk, og prinsipper om å legge til rette for etterprøvarhet og alternative tolkninger er grunnleggende innen all kunnskapsformidling. Ved instituttet kreves det ikke noe mer enn det som står i manualene for de ulike henvisningsstilene.

Mange studenter opplever likevel dette som nytt, eller som en innskjerping i forhold til regler de har fått muntlig overlevert fra tidligere veiledere. De kommer med andre ord fra læringsmiljøer hvor disse prinsippene ikke er blitt tillagt vekt, eller hvor man har kommet i skade for å anbefale misvisende nettsider og dårlige bøker om oppgaveskriving til studentene.

Noen av studentene har også hatt dårlige rollemodeller, i form av lærere eller lærebøker som viser så unøyaktig og ufullstendig til kildene sine at studenter som ønsker å oppsøke dem sendes rett ut i tåkeheimen.

Et interessant poeng er at den digitale revolusjonen har gjort det svært mye lettere å oppsøke kilder, og dermed er det også blitt enklere for studentene å oppdage slike svakheter. Alt skulle ligge godt til rette for et studentopprør mot kostbare lærebøker fulle av dårlige eller ubrukelige kildehenvisninger.

En interessant bieffekt av denne "innskjerpingen", men som egentlig altså bare dreier seg om å praktisere det som står i manualen for henvisningsstilen man måtte velge, er at dette virker plagiatforebyggende.

Når studentene må oppgi nøyaktige adresser til kildene, og til de delene av dem de bruker, vil de ha en ekstra grunn til å være påpasselig med å sikre at anførselstegnene sitter der de skal.

Feilaktige, unøyaktige eller ufullstendige kildehenvisninger er et glimrende, og hyppig brukt verktøy til å dekke over plagiat.

(Foto: Colourbox)